

DE SCHAT
VAN
KONING ERMENRIK

JOS DE COCK

Een moderne 'Madoc' of verzonnen avontuur op de gevaarlijke golven van de mensengemeenschap, voor poppenspel berijmd door Jos De Cock in 2013, met behulp van verzen van Jan Frans Willems (1834) en van Bert Decorte (1978).

GEDACHTENLIJN

Reinaert is door koning Nobel vrijgesproken en in eer hersteld. Hij veinst op bedevaart te willen trekken. Nadat hij nog eerst de haas Cuwaert oppeuzelt en dan Belijn naar het Hof zendt met de kop van Cuwaert als geschenk voor Nobel, duikt hij na eeuwen weer op én onder in het Waasland bij een 'wilde pastoor' (Reinaertvorser E.H. Jozef De Wilde).

Ondertussen reageerde Nobel woest op Reinaerts bedrog. Belijn betaalde het gelag en werd op zijn beurt door het Hof opgevreten. Het was uit met de godsvrede en de dieren hervielen in hun oude gewoonte om, zoals de mensen, mekaar uit te moorden. De laatste wilde dieren geraakten hun vrijheid kwijt en zijn enkel nog te bewonderen in de Zoo van Plankendael. Alleen de vos Reinaert, die van pastoor De Wilde leerde "Wilt es vri!", loopt nog vrij rond, nu om de 'vossenjagers' onder de mensen te treiteren.

Te Stekene buigen (Maurits) Nonneman en (Herman) Heyse zich jaren over de teksten uit 'Van den Vos Reynaerde', op zoek naar de ware identiteit van 'Willem die Madoc maecte'. Zij kanden het verhaal reeds uit tot in de kleinste details en stootten zo op de passage over de verborgen schat van koning Ermenrik nabij Kriekeputte. Beide 'vossenjagers' wisselden regelmatig met elkaar hun gegevens uit en kwamen tot dezelfde bevinding: Reinaert was wel een onverbeterlijke schurk en leugenaar, maar stel dat Willem weet had van een échte schat bij Kriekeputte? Die rijkdom zou daar nog altijd kunnen liggen!

De Hieronymiet, Broeder Aloïs (weer een andere Reinaertvorser), tekende een kaart van Reinaertland en die kan hen misschien helpen.

De raaf Ticelijn luisterde hen af en verklaapt hun plannen aan Reinaert, die er een stokje voor steekt. Heyse en Nonneman zweren Reinaert uit te schakelen. De vos is ook hen weer te slim af en zorgt ervoor dat zij in Plankendael terechtkomen. Hier vernemen zij van de geïnterneerde koning Nobel eindelijk de waarheid omtrent 'Erm-en-rik' en zijn verborgen schat. 'Reintje Vos' zorgt ervoor dat de schat aan volkscultuur niet dood en begraven blijft maar reeds een halve eeuw springlevend schittert.

Korte proloog door Reinaert zelf (levende persoon met Reinaertmasker)

1ste bedrijf : het rechtsgeding aan het Hof van koning Nobel te Daknam

2de bedrijf : Reinaert bij de wilde pastoor te Sint-Niklaas

3de bedrijf : een snood plan, bij Nonneman te Stekene

4de bedrijf : in de Zoo van Plankendael

Dramatis personae

- Reinaert (klarinet of ? onderstreept zijn woorden)
- Nobel (contrabas)
- de Koningin (viool)
- een aantal dieren aan het Hof (samen accordeons)
- de Wilde Paster
- Ticelijn (basdissonant op accordeon?)
- Maurits Nonneman
- Herman Heyse
- de directeur van de Zoo
- Bruin (fagot of hoorn?)
- Izegrim (hobo?)
- Tybaert(TH)(saxofon?)
- Grimbeert (mondharp)
- Als muzikale ondersteuning: de melodie van 'Pierlala'

PROLOOG

Openingsmelodie: Pierlala (volledig)

Een groot raadsel is 't gebleven:
wie mijn fratsen heeft beschreven?
En na meer dan zeven eeuwen'
- ach, waar leven er nog leeuwen? –
vraagt men zich nog dagelijks af:
“Wie was Willem? Waar zijn graf?
En de Madoc die hij maakte,
maar tot heden zoek geraakte
lijk 't paneel van het Lam Gods?
Geen geleerde mocht ooit trots
juichen 'Eureka! Ik heb gevonden,
wat geen Nonneman noch Heyse konden!
Ook die Stekenaren wisten 't niet
evenmin als Aloïs, Hieronymiet,
dat ik, Reinaert, schelm en zonder zorgen,
bij een wilde paster zat verborgen!
Kijk en hoor hoe Reinaert lacht

(smalende klarinettenklanken)

met de helden van de vossenjacht!

EERSTE BEDRIJF: AAN HET HOF VAN KONING NOBEL TE DAKNAM

Alle dieren in een grote kring; Nobel en zijn gade op de troon; Reinaert op de beklagdenbank

Nobel (contrabas)

Uw tong, Reinaert, gij vos,
hangt nog altijd even los,
en gij toont een schoon gelaat,
maar vanbinnen zit het kwaad!
Met uw vleien, met uw streken,
met uw pleiten, met uw preken
ben ik thans niet meer gediend –
gij wordt zeker niet mijn vriend.

Kanteklaar treedt naar voor

C – (viool, klarinet of hobo bootst gekakel na)

Ik vraag rechtspraak naar behoren!
Ach! 'k Heb weer een kind verloren!

- (bis)(met hinderlijk gekakel)

Nobel

Kanteklaar, laat mij nu spreken!

(snauwt Kanteklaar af)

Ik kén al zijn vossenstreken,
zoals Tibeert en ook Bruin,
wie nog 't bloed loopt van de kruin!
Iedereen weet iets te melden,
Reinaerts keel zal het ontgelden!

Reinaert

Koning, heer, uw arm is lang...
Ik ben geheel in uw bedwang.
Doe met mij maar wat gij wilt:
Of ik levend word gevild

of in kokend' olie doodgedaan.

Gij kunt mij redden of mij slaan ...

(bij de dieren algemeen gemor)

(meerdere toetsen tegelijk op accordeon)

Koning, stop toch zijn gepraat!

Izegrim (zaagtoon op cello of contrabas)

Laat hem boeten voor zijn kwaad!

Tybaert (viool, hobo of klarinet)

Hij ontglipt u nog, voorwaar,
en men vangt hem in geen jaar!

Grimbeert (viool, hobo of klarinet)

Moet hij hangen, hang hem dan!

Bruin (rommelpot of mondharp)

Hadden wij hier maar een strop,
dan voeld' hij nu al aan zijn krop
van zijn achterste 't gewicht!

Ticelijn-

Vorst, een galg staat daar gericht!

Ticelijn (krassend geluid op viool)

Reinaert

Moet ik sterven, maakt dan spoed!
'k Sterf gerust – met goede moed.
'k Doe 't maar eens: ik moet er door,
en mijn vader ging mij voor
even moedig; 'k sterf als hij.
Gaat, bereid de galg voor mij!
Tybaert, Izegrim en Bruin vertrekken
Schande zult gij rap ervaren, *(Ticelijn vliegt mee)*
wilt ge mij nog langer sparen!
Reinaert, vrienden, hangt nog niet! *(terzijde)*
k Denk zelfs dat het nooit geschiedt.

Nobel

Reinaert, voelt gij dan geen spijt
nu men u ter galge leidt?

Reinaert

Ik kan de dood niet meer ontgaan.
Laat mij, wat ik heb misdaan,
al mijn fouten, al mijn zonden
eerst aan Hof en volk verkonden.

Nobel

Nu, doe dat dan, maar trek het kort,
hangen moet ge voor het donker wordt.

Reinaert

Van jongs af aan schonk mij het bloed
van een lam of geitje verse moed. *(protesten)*
'k Werd toen stout en rap en koen.
'k Vrat een haan op, dan een hoen,
dan een gans; dat smaakte goed! *(meer protest)*

Ik werd wreed en fel bij 't eten:
dier na dier werd doodgebeten.

Koningin

Reinaert, Reinaert, hoe gemeen!
Praat niet over bloed! Toe, neen!

Reinaert

Koning, ik trok menige nacht
saam met Izegrim op jacht.
Ik kon nauwelijks voor mijn eigen
een van de kleinste ribben krijgen,
door zijn knapen al eens afgeknaagd.
Zo heeft hij mijn maag geplaagd!
Maar ja, ik klaag hier niet mijn nood.

Mijn liefde voor mijn neef was groot. *(algemeen gejouw + accordeon)*

(Ticelijn komt aangevlogen)

Ticelijn

Koning, galg en strop zijn bijna klaar!

Nobel

Heren van het Hof, in stoet naar daar! *(mars met alle instrumenten)*

Zélf breng'k Rein naar 't galgeveld,
waar hij wordt terechtgesteld. *(Alle dieren in stoet naar de galg)*
(op de maat van 'Pierlala')

Reinaert

Vorst, aan u behoort straks mijn bezit:
een schat die goed verborgen zit.

Nobel

Rein, waar haalde gij die buit?
Ik deel hem aan de armen uit.

Reinaert

Niets blijft na mijn dood verholen:
Weet dan, 'k had die buit gestolen. *(gerekte spotklank van de klarinet)*
Vorst, voor eeuwig bleef uw kaars gedoofd, *(eindigend op een triller)*
had ik die schat toen niet geroofd! *(Koningin veert recht)*

Koningin

Wat gij weet of hebt gehoord
van een plan tot zulke moord,
- God bewaar' mijn echtgenoot! -
zeg de waarheid, vrank en bloot!

Reinaert

'k Zal, mevrouw, de waarheid openleggen
en, wat mij sinds lang bezwaart, u zeggen:
wie mijn vorst, uw edele gade,
wie de koning schelms verraadde.

Nobel (dreigend)

Zeg mij, Reinaert, is 't wel waar?

Reinaert

Welk een vraag! Is het wel waar?
Vorst, gij kent toch mijn geval?
't Is even waar als dat ik hangen zal!
Kan ik nog de dood ontgaan?
Neen! Hoe zou ik 't dan bestaan
U een leugen voor te dichten,
zonder voor de schrik te zwichten
van het lot, dat mij te wachten staat:
of mijn ziel naar hel of hemel gaat?

Koningin

Heer, laat Reinaert verder spreken,
maar doe eerst trompetten steken
dat men 't hoort tot bij de galg.
Ach! Een moordplan tegen u! Ik walg
als ik bedenk dat iemand van de raad
zich mogelijk bezondigt aan verraad!

Nobel (luid en plechtig)

Laat de trompetten dan verkonden
dat zij die al rond de galge stonden
zich weer spoeden naar het Hof,
want wat Rein vertelt klinkt grof. (*Trompetten schallen*)

(Iedereen terug, behalve beer, wolf en kater)

Alle dieren, zwijg nu stil.
't Is mijn koninklijke wil!
Ik laat Reinaert vrijuit spreken,
ongeacht zijn vossenstreken.

Reinaert

Hoge heren, edel diet!
Daar de koning mij gebiedt

u te zeggen wat ik weet
van een aanslag, fel en wreed,
die bijna hem om deed komen,
zal ik mij uiten zonder schromen.
Denkt niet dat ik iemand spaar:
'k noem u iedre landveraâr.
Ik spaar, als't moet, zelfs niet de das,
die mij altijd zo genegen was!

Nobel

Waar zijn Tybaert, Izegrim en Bruin?

Reinaert (ironisch)

Wellicht stond de galg wat schuin
en herstellen zij nog eerst die fout.
Bruin is goed vertrouwd met hout!
Hij en Tybaert zullen niet graag horen
wat ik zeg: zij waren de tenoren!!!

(Ontsteltenis bij iedereen)

Nobel (Streng)

Reinaert, tot nog toe zijt gij hier schuldig;
kom, maak voort! 'k Word ongeduldig!

Reinaert

Mijn vader had in langverleden stonden
eens de grote schat gevonden,
die vorst Ermenrik bezat.

(Reactie in de kring)

Toen hij nu al die rijkdom had,
werd vader overdadig fier
en hij keek neer op ieder ander dier
alsof zij zijn minderen waren,

die slechts een aalmoes konden sparen,
al zijn makkers van voorheen.
Kater Tybaert zond hij heen
naar d'Ardennen, wild en woest,
waar hij Bruin de beer ontmoeten moest,
die daar leefde als een machtig heer.
Hij raadde hem met brieven aan
dat hij naar Vlaanderen zou gaan,
waar men hem, indien hij 't wou,
tot de troon verheffen zou.

(Algemene verwondering)

Graag nam Bruin dit aanbod aan
en hij is naar Vlaanderen gegaan
in het zoete land van Waas en daar
troffen vader en die Bruin mekaar.

Saam met Grimbeert, de wijze,
en ook Izegrim, de grijze,

en nóg, kater Tybaert als de vijfde,
smeedden zij daar tussen Gent en Hijfte
een Satanisch eedverbond.

En verslingerd op het geld
zwoeren zij, in 't woeste veld,
alle vijf, u te doen sneven,

(Algemene ontsteltenis)

O! mijn vorst! En uw land te geven
aan de beer! Mét kroon en schat!
'k Hoorde 't van de Das, die nog half zat
het aan zijn wijf in 't lang en 't breed
verklapte hoe de aanslag was gesmeed.
Op een eeuwig zwijgen heeft die het verteld
aan mijn Hermelijne in het vrije veld,
en van haar heb ik het dan vernomen.
Mijn haar is ervan rechtgekomen,
als ik, die Bruin goed kende, er aan dacht
hoe wij zouden kwijnen onder die zijn macht...
Terwijl gij, koning Nobel, welgeboren,
- gij moogt het ook van mij eens horen –
zachtmoedig zijt en goedertieren
en zo genadig voor uw dieren!

Nobel

Baronnen, heren, laat mij met Rein een wijl
alleen . Het gaat hier om het land zijn heil.
Een gesprek met hem wil ik, onder vier ogen,
en onderzoeken of hij weer niet heeft gelogen.

(Allen duiken achter de haag)

Reinaert (Vertrouwelijk dichter bij het vorstenpaar)

Toen mijn vader het vernam
dat iemand zijn schat wegnam,
zocht hij overal, maar vruchteloos,
en hij maakte zich zo boos

(schalkse lach)

dat hij zich verhing en stierf...
Kijk, wat ik door list verwierf:
U, vorst Nobel, bleef in leven!

Koningin (Tot haar man)

Niemand kon u nog doen sneven!
En noch Bruin noch Izegrim, chagrijn,
mochten hier de meesters zijn!

(opvallend instemmend geknik vanwege Reinaert)

Reinaert

Izegrim en Bruin, de vraat,
zitten nochtans in de raad
en blijven 's konings gunst verwerven,
wijl ik, arme vos, moet sterven!

Koningin (Bijna smekend)

Wijs ons waar gij vaders goud
ergens goed verborgen houdt!

Reinaert

Koning, zal ik u mijn geld en goed
gaan wijzen, u, die mij straks hangen doet?
'k Ben nog van mijn zinnen niet beroofd!

Koningin (Komt van haar troon, omhelst de vos)

Lieve Reinaert, nee, het is beloofd:
mijn heer, hij zal u laten leven

en schuld en euveldaad vergeven,
zo gij voortaan voorbeeldig blijft
en nooit geen scheve schaats meer rijdt.

Reinaert

Ik geef mijn woord hierop, mevrouw,
en zweer mijn vorst voor eeuwig trouw!

Als hij mij vast belooft, ja, nú,
waar ik bij ben en ook u,
dat hij me, als voorheen, zal dulden,
mét vergiffenis van al mijn schulden,
zie, dan wijs ik hem de schat,
die vorst Ermenrik bezat.

Nobel

't Liegen zit hem tot in 't been!

Koningin (Aait nu de koning)

Neen, mijn waarde! Neen! O, neen!

Ik als koningin sta borg
voor de vos; wees zonder zorg!

Ik geloof hem heden wél.

Was hij vroeger kwaad en fel,

't is niet meer gelijk het was;

want gij hoort, hoe hij de das

én zijn vader én zijn magen

voor verraad u aan durft klagen,

schoon hij anderen evengoed

kon betichten. Neen, gij moet

hem geloven, hem vergeven:

Reinaert redde toch uw dierbaar leven!

Nobel (Zichtbaar twijfelend)

Geliefde gade, die ik nooit iets weigerde,
het spijt me dat ik even steigerde.
Ik vergeef hem, op uw raad,
maar hervalt hij ooit in 't kwaad,
'k zal hem straffen, op mijn woord,
hem en al wie bij hem hoort
naar den bloede, tot de tiende lijn!
Vos, gij moogt mijn gáde dankbaar zijn!

Reinaert

Eedle koning, dank u voor dit eerherstel!
Hooft nu wat ik u vertel:
Hooft, in Vlaanderen, bij Steken,
rond de turfputten en kreen
ligt één grote wildernis.
waar een bos gelegen is,
Hulsterloo genaamd,
als een akelig oord befaamd.
Dicht daarbij, zuidwestenwaart
Welt een water op uit d'aard,
Kriekeput wordt het geheten.
Weinigen zijn er die het weten.
Bij die put, ge zult het merken,
staat een jong plantsoen van berken:
bij hun wortels ligt mijn schat.
Al wat Ermenrik, de vorst, ooit had:
Kroon en staf van 't puurste goud!
Edelstenen, waar mevrouw van houdt!

Nobel

Ik ken Keulen en Parijs, ik ken Aken,

hoe moet ik in Hulsterloo geraken?

Koningin

Reinaert, vriend, ga mee naar 't woud,
naar die Kriekeput en 't berkenhout!

Reinaert

'k Zou dat machtig gaarne doen,
maar ik laat het uit fatsoen:
om mijn zonden in de ban geslagen,
moet ik te Rome om vergeving vragen.
Koning, is dit niet mijn eerste plicht?
Later toon ik waar mijn schat ginds ligt.

Nobel

Voor ik u gezuiverd weet
door de kerk, al is't mij leed,
mag men u bij mij niet zien!
Cuwaert wordt mijn gids misschien?

(Tot de dieren, die buiten waren gezet)

Vlug! Keert allen in de kring!
Ik spreek recht in dit geding!

Koning (Terwijl de dieren een na een binnenkomen)

Reinaert, vriend, vertrek nu spoedig;
trek als pelgrim, blij en moedig,
naar het albeheersend Rome,
leef boetvaardig als een vrome
en keer weer van smet bevrijd.
God beware u al die tijd!

(Geeft hem een bemoedigend klopje)

God beware ons bovendien,
dat w'u mogen wederzien!

(De dieren morren)

Nobel

Zwijgt, en hoort mij algelijk:
hoort, gij dieren, arm en rijk!
Hooft mij spreken, kleinen, groten,
rijksbaronnen, huisgenoten!
Reinaert deed zoveel voor 't Hof,
dat hij heeft verdiend mijn lof,-
dat ik zelfs hem weer bemin...
op verzoek der koningin.

(Algemeen gegrinnik)

Hij verzoende zich met mij
en ik gaf hem weder vrij
al zijn goed, zijn lijf en leden.
'k Geef hem dus de volle vrede!
Goed gehoord: ik geef hem vrede!
Ik gebied, op straf van 't lijf,
dat gij Reinaert en zijn wijf
en zijn kindren ere doet,
waar gij hem of hen ontmoet!
Heeft hij kwaad gedaan tevoren,
'k wil van niemand klachten horen!
'k Reken hem geen schuld meer aan.
Morgen zal hij beevaart gaan
naar de heilige stad van Rome,
waar hij vrijspraak zal bekomen
van hetgeen hij ooit misdreef.

(Algemeen applaus)

Haal mij Izegrim, zijn neef,
en ook Bruin moet hierheen komen!

Haal ze bij de galgebomen.

Sleep ze beide voor de rechter:
wat zij planden, was veel slechter!

*(joelend allen naar de galg - **DOEK** - op de wijze van 'Pierlala')*

TWEEDE BEDRIJF: BIJ DE 'WILDE PASTER'

Rommelig studeervertrek van pastoor De Wilde, heemkundige, verwoede 'vossenjager' en dichter van het streeklied 'Waasland'. Zijn leuze is: "Wilt es vri". De geleerde zit gebogen over het Comburgs handschrift van 'Van den Vos Reynaerde'. Eerst loert Reinaert door de ruitjes. Dan wordt er op de deur geklopt. Het is een bijzonder koude winter.

Wilde (zit over boeken gebogen en neuriet):

“Land onzer va-adren, uit waze geboren,
grond van ons Vlaandren, gewonnen door strijd...

(Kijkt even op)

Jonge geslachten betreden uw voren,
sta-aan met de ha-hakke en strijdbijl bereid!”

(Aandringend getik tegen de ruit)

Reinaert zelf! Die aan mijn venster staat!

(Gaat open doen)

Schelm? ... of schurk? Gij, onuitroeibaar kwaad!
Kom toch binnen, 'k zal mijn boeken sluiten.

(De vos komt binnen)

Reinaert

Dank u wel! Het vriest dat 't kraakt daarbuiten.
Komt dat door het gat in d'ozonlaag?

Wilde

'k Weet niet wat er mij gebeurt vandaag,
nergens trof ik u nog in geschriften...

Reinaert

Door de eeuwen wist ik toch te liften
tot bij u, in 't zoete land van Waas.

(Kijkt begerig rond)

Paster, houdt gij kippen? Of... een haas,

wat ik laatst in Comburg heb gegeten!

Wilde

Vos, zijt gij met uw bezwaard geweten
ooit in 't verre Rome aangeland?

Reinaert (grinnikt)

Eerst heb ik haas Cuwaert aangerand
om daarna naar Walenland te vluchten,

(Zet zich bij aan tafel)

maar, die Walen konden ons niet luchten:
gas en gif zijn tegen ons gebruikt...

Wilde (lacht begrijpend)

En wat doet een vos, die onraad ruikt?
Reinaert, waart gij én uw Hermelinde
allebei reeds toen geen vlaamsgezinden?

Reinaert

Juist! En 'k hield mij liever wat gedeisd:
Nobel, toen al, had een zwarte lijst
met daarop wie in zijn kraam niet paste.
Neem maar aan, dat zijn baronnenkaste
overal bleef speuren naar die Rein!
En dan was daar ook nog Ticelyn,

(misprijzend)

met zijn schorre stem om cokes te kloppen...

Wilde

Ja! Gij wist die zanger slim te foppen!

Reinaert

't Zou mij niets verbazen als die raaf
van koninklijk spion het bracht tot graaf!

Wilde (instemmend)

't Beste middel om een knecht te paaien!
Raven zijn in Vlaandren weg, maar kraaien
brengen 't morgen uit... in de gazet:
"Reinaert weer in 't land!" voor wat gewed?

Reinaert (Reinaert schrikt er wat van)

Vreest ge dat ze mij nóg zullen zoeken?

Wilde

Twee ken ik er, die in oude boeken
dag en nacht, bij kaarslicht nóg, uw spoor
blijven volgen! Ja, geloof mij, hoor!

Reinaert

Vossenjagers? Of maar schattenjagers?
Of zijn't koninklijke slippendragers?

Wilde

Och, ik weet niet wat ik denken moet.
Reinaert, luister naar wat ik vermoed:
Konden zij maar Willem ergens treffen
om met hem een ferme pint te heffen,
tot die dichter van het boek 'Madoc'
zat met hen naar Kriekkeputte trok...

Reinaert (Schamper lachend)

Hopen zij mijn schat dáár nog te vinden?
Nobel had mij echt kunnen verslinden
toen hij het bedrog te weten kwam!

Wilde

Hiervoor boette dan Belijn, de ram!
Godsvrede werd weer een ijdel woord en
dieren, net als mensen, aan het moorden...

Reinaert

Omdat ik ze bij hun pietje had
met 't verhaal van Ermenrik z'n schat!

(Lacht uitbundig)

Wilde

Iedereen loopt er nog naar te zoeken
op 't terrein of in geleerde boeken.
Er bestaat een kaart van Reinaertland!
Broeder Aloïs houdt z'achter d'hand.

R (verrast)

Langs die broeder zal ik ook eens lopen.
'k Wil van hem die 'Reinaertkaart' wel kopen.
Voor ik haar aan schattenjagers schenk,
schrijf ik er iets nuttigs bij als wenk!

(Grinnikt)

Wilde

Reinaert, ik kan 't helemaal niet snappen
hoe gij, die vervolgd werd om uw grappen,
evengoed naar Waas zijt weergekeerd.

R (schamper)

Van de Walen heb ik veel geleerd!
Toen ik van de Vlaamse welvaart hoorde
en van Brussel, Halle én Vilvoorde,
dacht ik: Reinaert, met uw mondje Frans
krijgt ge ginder wel een mooie kans!

Wilde

Vlaandren is een land van melk en honing,
maar, pas op! Daar woont nog steeds de koning!

Reinaert

Heet hij Nobel? Is't een Vlómse leeuw?

Altijd die nog uit de twaalfde eeuw?

Wilde

Men heeft leeuwen in de Zoo gestoken;

't Hof te Daknam is lang afgebroken.

Niemand vond de schat van Ermenrik...

R (lacht uitbundig)

Als ik daaraan denk, lach ik mij ziek!

Paster, kunt ge mij niet eens vertellen

Hoe't vandaag hier wíldedieren stellen?

Wilde

Wilde dieren, échte wolf of beer,

lopen er in Vlaanderen niet meer.

Enkel in de Zoo moet men die zoeken

of er over lezen in de boeken.

Reinaert, gij alleen, vergeet het nie,

loopt nog vrij in 't wild, en... 'Wilt es vri!'

Reinaert Veert recht)

Wilde paster! Komt er iets op tafel?

Wilde (Staat eveneens op)

Zeker, Rein, ik bak voor u een wafel!

Reinaert (Duwt de paster op zijn stoel)

Nee, geen wafel! Laat mij liever vrij

kiezen in uw kippenkwekerij!

Wafels, da's voor u. Ik ben kippenvreter.

Wat we zelf doen, hé, dat doen we beter!

Wilde

Jammer, Reintje, maar mijn laatste kip

heeft de geest gegeven, van de pip...

Ga naar Nonneman op Steken-heikant:
Bij zijn hut temidden van een weiland
staat een kippenhok, maar let goed op,
denk aan 't oog van Tybaert én de strop!

Reinaert

Ik help Nonneman de schat te zoeken,
beter dan die Willem uit zijn boeken!

DOEK

DERDE BEDRIJF: EEN SNOOD PLAN BIJ NONNEMAN

In de hut van Maurice Nonneman. Een raam geeft uit op de boomgaard.

Nonneman zit over boeken gebogen en citeert een Reinaertgedicht van van Wilderode:

Maurice

“Zal Reinaert straks de vroegere weg nog vinden
in 't vreedzaam landschap tussen Hulst en Gent
naar Malpertuus onder aloude linden,
het veilig nest waar hij met Hermelinde
de jonge vossen in zijn voetspoor ment?”

Da's verdorie nog eens een gedicht!
Wist van Wilderode waar dát ligt:
Kroon en scepter van puur goud en
edelstenen, waarvan vrouwen houden?
Nobel heeft de schat van Ermenrik
nooit gevonden. Oh, die dommerik!

(Opnieuw over het boek gebogen)

Hier zie! Ook Anton, hij zocht ernaar!

“Ik zocht de zeven berken die de vos
toen hij de doodskou van zijn ribben keerde
destijds aan koning Nobel signaleerde,
de Kriekeput in het verwilderd bos.”

Werkelijk! Anton ook zocht ernaar:

Uit zijn verzen blijkt dit klaar!

“De wildernis rond Malpertuus is ver,
de dichte dennebossen van twaalfhonderd.

'k Word ononderbroken overdonderd

door de geruchten van het snelverkeer.”

(Gerammel aan de deur)

Herman

Maurits Nonneman, verwoede jager
en terechte vossestaartendrager,
Laat mij binnen voor ik binnenbréék!

(Heviger gerammel)

Laat mij binnen! 't Is geen vossenstreek!

Maurice

Heyse, gij? Doortrapte Reinaertwachter,
gij kent toch allang de weg langs achter!

Herman (Komt binnen)

Weet dat 'k geen verkeerde ben!
Zeg, TV, zélf in uw kippenren!

(Wijst naar kippenren)

Een primeur in alle Eurolanden!

Maurice (Geschrokken)

Zou er in dat hok een lamp nog branden?
Zaagt gij iemand rond mijn huis?
Want met al dat vreemd gespuis...

Herman

Moet men danig op zijn wóórdén letten!

(Zet zich bij aan tafel)

'k Las vanmorgen iets in de gazetten...

Maurice

Is er nieuws in 't kader van ons plan?
Weet er buiten ons nóg iemand van?

Herman

Nee, maar Reinaert zou door 't Waasland dolén,

houdt zich bij pastoors verscholen!

Maurice

Goeie mop! Eenieder zegge't voort!

(Hevig gekrijs in 't kippenhok)

Herman

Hoort! Spektakel bij de kippen! Hoort!

(Beiden veren recht en lopen naar buiten)

Maurice

Heyse, laat geen Tybaert u bespringen,

Of gij kunt alleen nog falsét zingen!

(Reinaert na een tijdje binnen met dode haan)

Reinaert

Voor wat, hoort wat! Ik ken ook mijn plicht!

Samenzweeders, 'k laat u een bericht!

Geef mijn slachtoffers in 't kot een knuffel,

terwijl ik hier door uw plannen snuffel!

(Snuffelt rond)

He! Kijk hier, wat schrijft van Wilderode?

“De dieren zijn getemd of uitgestorven;
de (Vlaamse) leeuw heeft braaf en heraldiek
een ereplaats in het bestel verworven;
alleen de kippen en de bijenkorven,
terwille van de baat, zijn identiek!”

Nonneman, ik heb geen pen vannode!

(Zet zich om te schrijven)

Ogenblik! Toch vlug nog een bericht:

“Ik laat de haan u, die op tafel ligt!

Kanteklaar werd door mijn klauw een dode.

Peuzel lekker aan zijn pluimgewicht!”

(Snel naar buiten)

Maurice (Nonneman en Heyse terug binnen)

Wat een slagveld!

(maar nog niet bij de tafel)

Herman

Elke kip gebeten

En maar twee volledig opgegeten!

Maurice

Dit is zonder twijfel vossenwerk.

Herman (Ontdekt de dode haan)

Hier! Op tafel! Dat is nogal sterk!

Iemand heeft ons weggelokt naar buiten...

Maurice

Ondertussen hebben de schavuiten

Alles, wat wij planden, hier doorzocht!

H (Houdt de dode haan omhoog)

Nee maar! Réinaert hield de plundertocht!

Ja, nou móét ik wel de krant geloven!

Maurice (Zakt moedeloos op een stoel)

Heyse, Reinaert kan ons peren stoven!

Heel ons plan is nu bijna mislukt...

Stel dat 't morgenvroeg al staat gedrukt

overal in alle Wase bladen

hoe wij bij Kriekeput gaan pootjebaden

zoekend naar de schat van Ermenrik!

'k Mag er niet aan denken! 'k Voel mij ziek!

Herman

God! Zo'n vaart zal't zeker nog niet lopen!

(Silhouet van Ticelijn aan het raam)

Laat ons bij F.N. 'nen tweeloop kopen!

Maurice

Niets daarvan! Laat dat maar liever zo.

Nee, wij moeten vlug naar Hulsterloo.

Kijk eens! Loopt daar buiten iemand? Luister!

(Ticelijn weg)

(Heyse even tot buiten en terug)

Herman (met perkamenten rol)

Komt bij u de postbode in't duister?

Bij de deur vond ik dit document;

't is een rol, precies van perkament.

Maurice (Kijkt het perkament in)

Heyse! Nu houdt niemand ons nog tegen!

't Is het Reinaertland, mét alle wegen!

Broeder Aloïs heeft dit gemaakt,

maar, hoe is zijn werk tot hier geraakt?

Herman

Nonneman, let op! Er kleeft een briefje

onderaan, ...misschien een explosiefje!

(Onnatuurlijke lach)

Maurice

't Is een boodschap van raaf Ticelijn!

Zou die ook opnieuw in 't Waasland zijn?

(Leest voor)

"Nobel was toch bij de schat gekomen,

heeft hem bij zich in 't paleis genomen,

maar betaalt daarmee in Plankendael

tot vandaag zijn kooi plus middagmaal!”

Herman

Plankendael! Verdorie, waarde makker,
't Moet een hint zijn! Word eens wakker!

Maurice

G'hebt gelijk! Wij wijzigen ons plan...

(Veert recht)

Herman

Maar, 't zal zoeken worden, Nonneman.

Koningen zijn altijd met ons centen
vér gelopen voor wat hogere percenten.

Maurice

Plankendael ligt buiten Reinaertland:

Kom, wij voelen Nobel aan de tand!

(Doen het licht uit)

DOEK

VIERDE BEDRIJF: IN DE ZOO VAN PLANKENDAEL

Rondom, overal bomen en plassen. Op het achterplan kunnen kooien op wielen, eventueel door een aap getrokken, voorbij gereden worden.

Nonneman en Heyse lopen duidelijk naar iets te zoeken.

Herman

Denkt ge dat wij moeten zoeken naar...
zeven jonge berken? Vind die maar!

Maurice

Heyse, man, er liggen hier geen schatten...
Stilaan word ik al dat speuren zat en
tóch lijkt het hier op Hulsterloo.
Volgens 't perkament wàs alles zo...

(De directeur van de Zoo staat daar plots)

Zoo

Kan ik soms de heren wegwijs maken?

Herman (Verlegen en wat angstig stotterend)

Excuseer, meneer, wij zochten zaken,
die men eeuwen uit het zicht verloor,
ziet u, en wij volgden hier een spoor...

Zoo

Spoor of geen spoor, hier valt niets te rapen!
Daar staan nog twee kooien leeg voor apen;
wacht tot de politie u daar haalt,
want gij hebt ook geen entree betaald!

Maurice (Tracht stotterend de directeur af te leiden)

Kent meneer niet 'Van den Vos Reynaerde'?

Zoo

Een, die vieze klusjes voor ons klaarde?

Ja, zo hebben wij er een aan 't werk:
schrander als een vos, maar papenklerk,
Minderbroeder of Benedictijner?
Van de dieren, die hier wonen, zijn er
die hun rasenhaat voor hem speciaal
laten blijken met hun lichaamstaal.

Maurice

'k Zou wel graag die werkkraft leren kennen.

Zoo

Juist vandaag mag hij de wagens mennen:
Hij komt met vijf traliewagens af
met daarin de dieren-legerstaf.
Naar d' apenkooi zal hij u leiden.
Onze zoo-trein houdt aan vaste tijden:
elke week wordt ieder dier gelucht,
want wij zijn voor Gaia wat beducht!

(Roept Reinaert, die een sliert van vijf dierenwagentjes opsleept)

(of ze worden door een aap gesleept)

Reinaert! Rij hierheen met uw patiënten!
Toon de heren onze malcontenten.

(directeur v.d. zoo af)

Herman (tot Nonneman)

Waarom geeft gij mij een ribbenstoot!

Maurice (woedend)

Kijk! Die pater beet mijn kippen dood!

Gotfer, Heyse, hou mij dan toch tegen!

Reinaert (Plagend, slijmerig)

Vrienden, waar is dit nu aan gelegen,
dat ik u in Plankendael ontmoet!

Merk hoe Reinaert hier zijn zonden boet!

Maurice (Nogal kregelilig)

Reinaert, nergens stond er ooit te lezen
dat gij eens in Plankendael zoudt wezen!

Reinaert

Met die schat van Ermenrik uit Hulsterloo
kocht ik mij een aandeel van de Zoo!
Alle vroeger wilde dieren rusten hier.
Ik alleen nog werk, maar... als cipier!

(Het voorste wagentje rolt voor)

Dit is Bruin de beer: herkent g'hem, heren?
Bruin vertikt het van goed Vlaams te leren!
'k Voer hem zoet met Vlaamse honing,
en toch spreekt hij Frans met Nobel-koning!

Bruin (Met franse tongval)

Laat mij direct vrij! 'k Ben een Wallon!

Reinaert

't Lief, denk ik, van madam Non!

(Tweede wagentje komt voor)

Grijs en grimmig, hier is Izegrim,
schoenmaker aan't Hof ad interim!

Izegrim

Smeervos, geef mijn eigen laarzen weer!

Reinaert

Geef eens een schoon pootje aan meneer!

Herman

Deze kooi bewonen das en kater?

(Derde wagentje op)

Reinaert

(knikt instemmend)

Op dieet, met wat droog brood en water!
Och, aan Grimbeert dank ik mijn geloof,
maar, halfblind, is Tijbaert nu ook doof...
Muizen! Daarvoor zou hij zich verhangen!

Maurice (Meesmuilt met misplaatste humor)

Laat hem cursus volgen bij de Slanghen!

Reinaert (Bij het vierde wagentje)

Buig nu, heren! Hier troont koning Nobel.
Vlaandren zond hem naar Constantinopel,
maar, ook daar alweer te licht bevonden,
hebben z'hem terug naar hier gezonden!
Hij regeert 't heelal vanuit zijn kooi.
Op Kerstavond brult hij... enkel voor een fooi!
Verder geeft hij, eeuwen al, ja zelfs geen kik:
't Zat hem hoog, die schat van Ermenrik!
Vorst, och, 't waren valse apennootjes

(Nu tot Nobel)

met de vieze smaak van vossenklootjes!

Nobel (woest brullend)

Vlammende miljaar!

Reinaert

Gelukt! Hij spreekt!

Herman (De heren willen vluchten)

Wat, wanneer hij door zijn tralies breekt?

Reinaert (Tot Nonnemen en Heyse)

Ssst! De koning heeft ons iets te melden!
Hooft wat hij ons op de mauw gaat spelden!

Nobel

Reinaert! Reinaert! Maak mijn tralie los!

(Rammelt aan de tralie)

Loop met mij van hier naar Hulsterbos;
daar bijt ik hem af, uw valse vossenstaart,
koninklijk bedrieger, die gij waart!

Reinaert

Ermenrik z'n schat ligt op zijn lever

(Nobel brult hevig)

en hier helpt geen porto noch jenever!
Schrik niet, heren, van zijn woest gebrul.

(Tot de heren)

Hij regeerde als een onbenul!

Zijn baronnen zond hij om de tienden
zelfs bij armen, die van honger grienden.

Maurice

Wie was Ermenrik? Waar ligt zijn schat?
Reinaert, vraag het Nobel! Weet hij dat?

Nobel

Graag had ik dat goud willen verwerven
Voor mijzelf, mijn vrouw en al mijn erven!
Maar nu weet ik dat die vos weer loog.
Ja, mij met een valse schat bedroog!
Koning Ermenrik hoort bij... de schimmen!

Reinaert

Nobel, veel te laat wordt gij 'ne slimmen!
't Koningschap van Apenland komt vrij:
grijp uw kans dan en betrouw op mij!

(Kwaad gebrul)

En gij beiden, meesters in de linguïstiek,

(Nu tot de beide heren)

dit was ooit 'De schat van Erm-en-rik':
armen blijven arm en rijken rijk,
net als toen ook nu in 't mensenrijk.

(Nobel brult nog even)

Volkskunst is van arm én rijk dé schat!
Reintje weet het! Wist gij dat?

DOEK

ALLE SPELERS VOOR HET GESLOTEN DOEK:

“Spits de oren, hooggeacht publiek:

Reintje Vos doet niet aan politiek.

iedereen is welgekomen!

Wildebrassen, stille vromen,

wit of zwart, kleur onbekend,

hooggeleerd of nog student,

erm en rik, 't maakt geen verschil

voor wie volkskunst zoeken wil!

Deze 'schat' blijft niet verborgen,

Reintje Vos wil daar voor zorgen:

volksdans, vendelzwaaien, 't volkse lied,

huisvlit, poppenspel zoals ge ziet,

eeuwenlang de rijkdom van de volken!

Kom en help het Reintje Vos vertolken!”